

Liikkuvien palveluiden selvitys

Kuntien liikkuvat palvelut ikääntyvien, nuorten, kulttuurin, kirjastojen ja hyte:n palveluissa, yhteistyö ja maahanmuuttajat

Maria Markkula, korkeakouluharjoittelija, hyvinvointi ja sivistys –yksikkö / toukokuu 2026

Liikkuvat palvelut

- **Väestömurros, välimatkojen kasvu ja puutteelliset liikenneyhteydet** haastavat kuntia palveluiden järjestäjänä
- Liikkuvilla palveluilla tarkoitetaan palveluita, jotka tulevat **lähemmäs asiakasta tai asiakkaan luo**, jopa kotiin saakka virastoon tai vastaavaan, palvelun luo viraston ym. matkustamisen sijaan
 - Liikkuvat palvelut ovat yksi tapa parantaa palveluiden **saavutettavuutta** tuomalla ne ja palvelunjärjestäjä lähemmäs kuntalaista
 - Tässä kyselyssä liikkuvilla palveluilla **ei tarkoiteta** etäpalveluita tai digipalveluita
- Kuntaliitto selvitti kyselyllä kuntien järjestämiä
 - ikääntyneille kohdistettuja **liikkuvia palveluita** ja **kuljetuspalveluita**
 - muita vapaa-aikapalveluiden liikkuvia palveluita
 - näihin liittyviä **hyviä käytäntöjä, yhteistyön muotoja** ja järjestämismuotoja
 - **maahanmuuttajien** huomioimista palveluissa

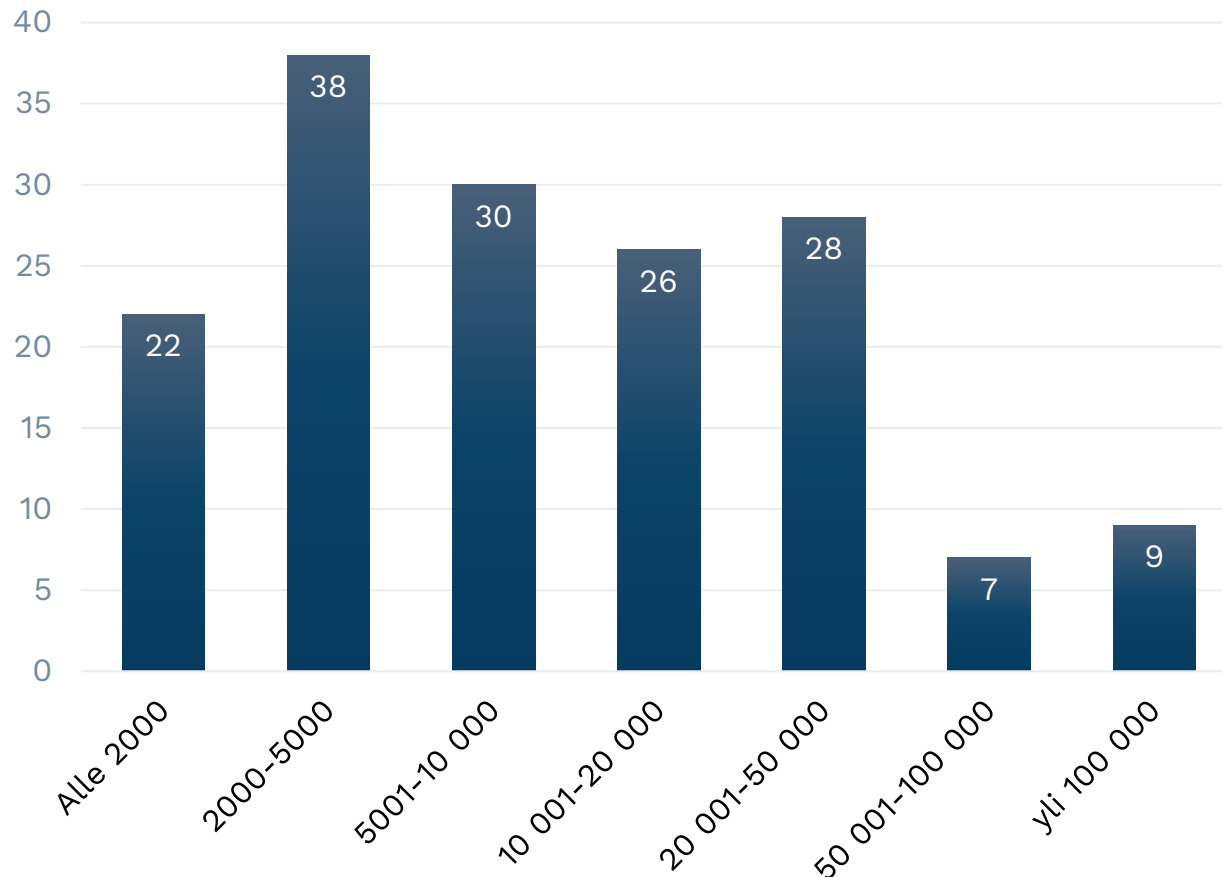
Kysely liikkuvista palveluista

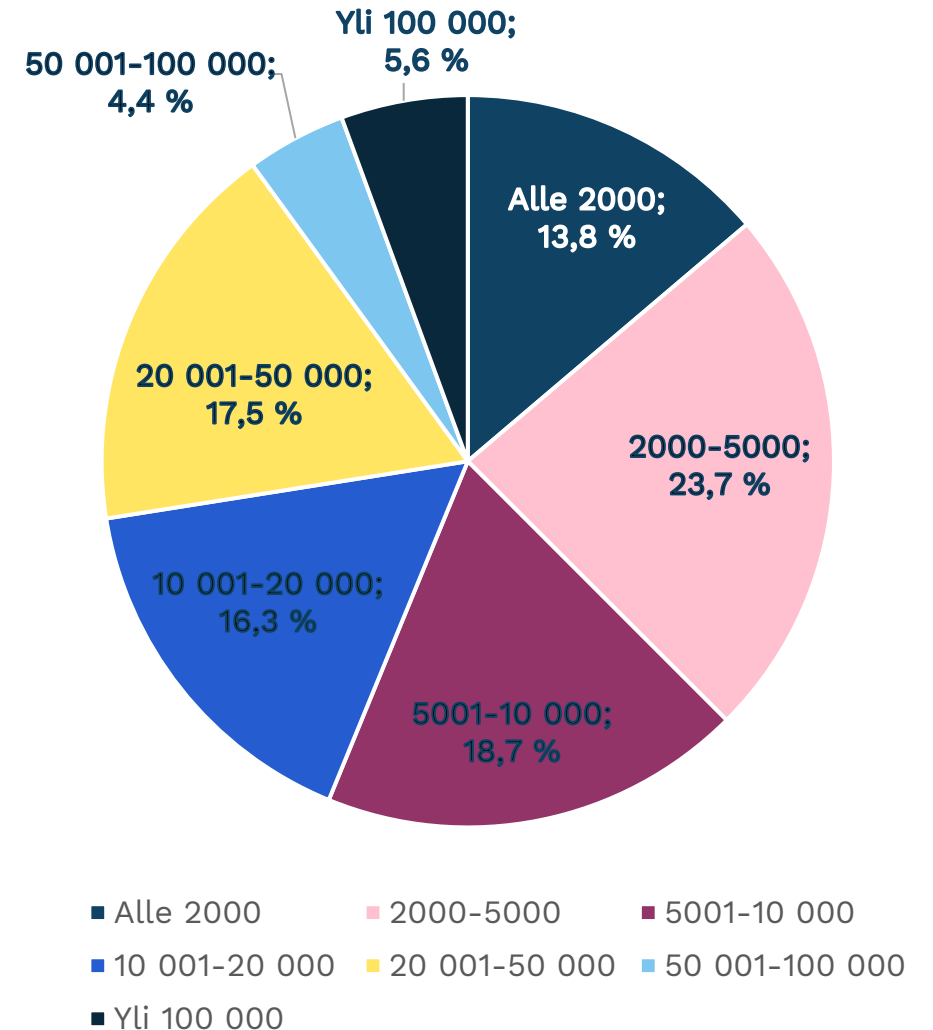
- Kysely toteutettiin 18.-29.5.2026
- Kysymyksiä 9:stä 21:een
 - Monivalintapohjainen, vapaaehtoisilla täydentävillä avoimilla kohdilla/kysymyksillä
- Vastaanottajina kuntien **kirjaamot** sekä **vapaa-aikapalveluiden johtajat** (kuntien kulttuuri-, liikunta-, nuorisopalvelu-, hyvinvointi- ja kirjastovastaavat)
- Vastauksia 160 kpl, 135:stä eri kunnasta, kaikista kuntien kokoluokista ja kaikkien hyvinvointialueiden alueilta paitsi Helsingistä
 - 23 kunnasta vastattiin useammin kuin kerran, eri viranhaltijoiden toimesta
 - 22 kuntaa kahdesti, yksi kolmesti
 - Myös yksi vastaus paikalliselta yhdistykseltä

Vastaajien kuntien koot

Vastauksien jakautuminen asukasmäärän mukaan

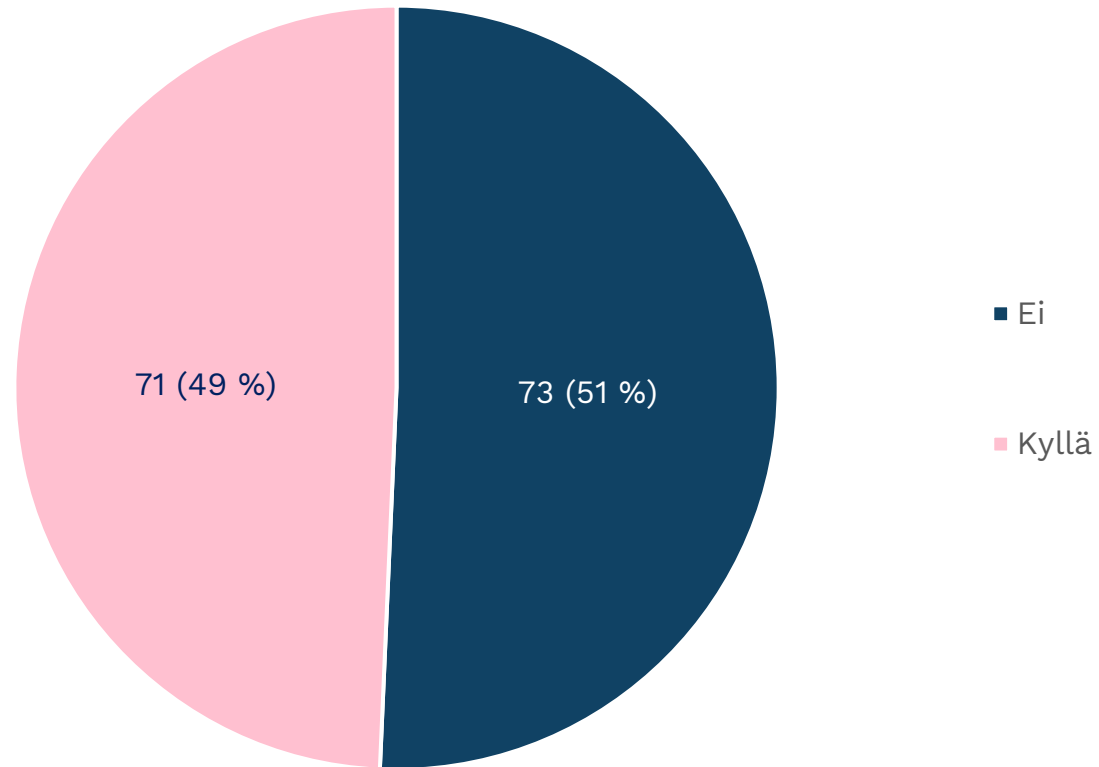
Vastaajien kuntien kokojen osuus kaikista vastauksista

Ikääntyneiden kuljetuspalvelut ja liikkuvat palvelut

Järjestetäänkö ikääntyneille millaisia kuljetuspalveluita, liikkuvia palveluita ja mitä hyviä käytänteitä näihin liittyy? Hyödynnetäänkö niiden järjestämisessä muille kohdennettuja palveluita?

Järjestetäänkö teillä ikääntyneille kuljetuspalveluita palveluihin?

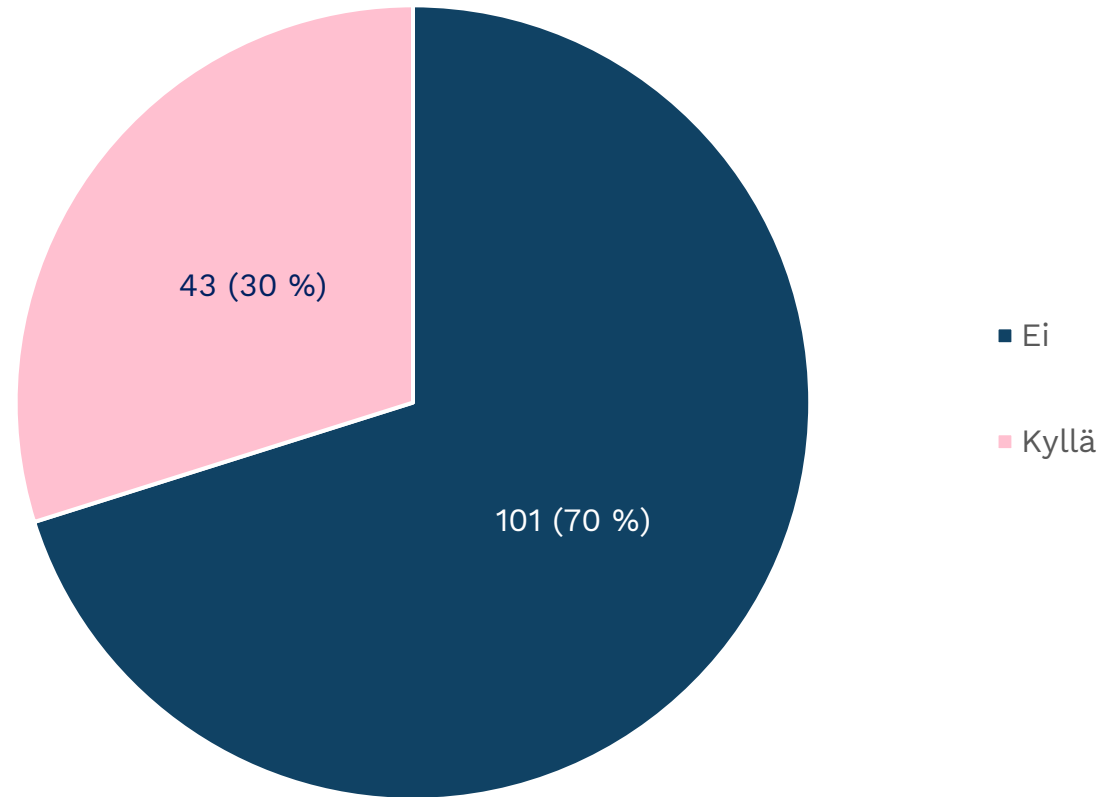

Ikääntyneiden kuljetuspalvelut

- Hyvinvointialueen **lakisääteisten** kuljetuspalveluiden **lisäksi** kunnan täydentäviä kuljetuspalveluita
- **Palveluliikennettä**, esim. palvelubussi, [liikuntabussi](#) (Heinola), kulttuuribussi
 - Kunnan palveluihin tai ohjattuun toimintaan: erityisesti [uimahallikuljetuksia](#)
 - **Säännöllisesti** kulkevia busseja tai **kutsuohjattuja** ”[kutsubussi](#)-(Ilomantsi) /kutsutaxipalveluita” tai näiden välimaastoa
 - Palveluissa otetaan **huomioon** perinteisen liikenteen käytön haastavuus esim. esteettömällä kalustuksella ja asiakaspalveluhenkisillä kuljettajilla
- **Kyläkuljetuksia** kunnan keskusta kyliltä (haja-asutusalueet)
- Maksuttomia tai maksullisia kohtuullisin käyttömaksuin
- Kuntien itse järjestämää ja ostopalveluna tuotettuja

Hyödynnätkö muille ikä- tai kohderyhmille kohdistettuja kuljetuspalveluita ikääntyneiden palveluiden järjestämisessä?

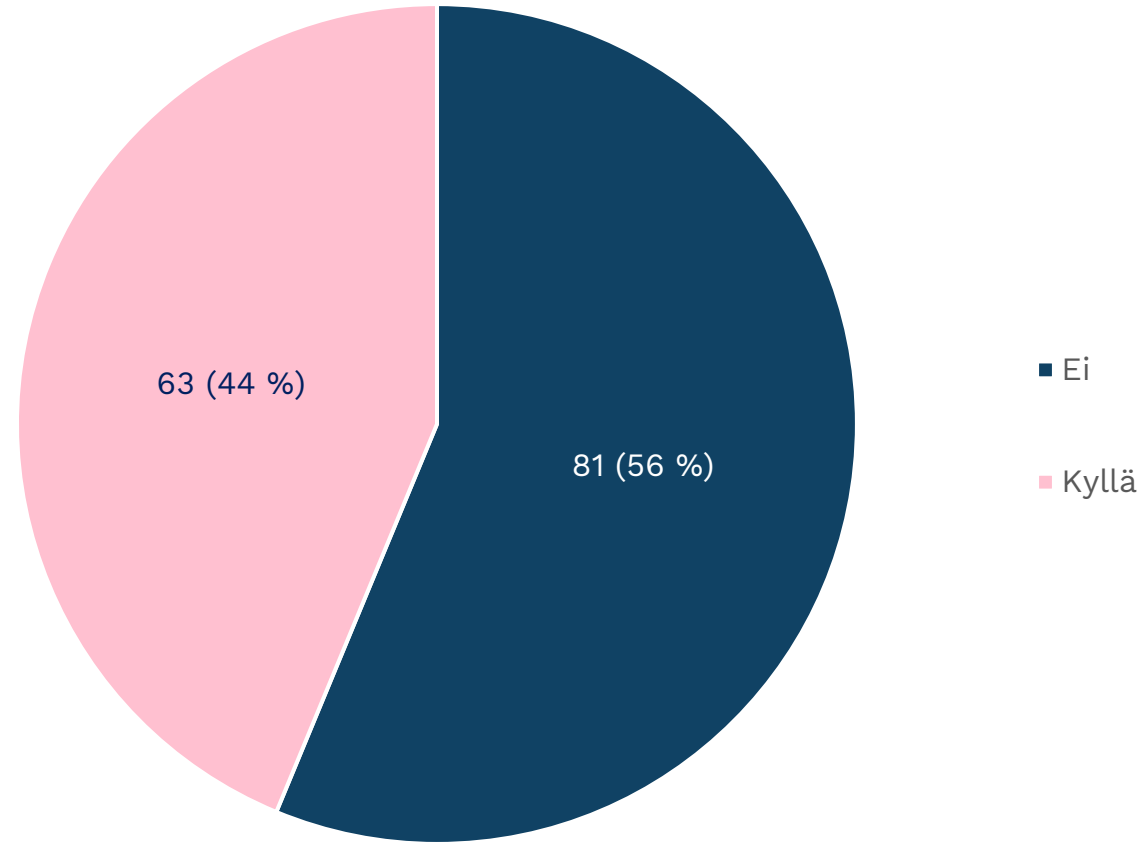

Muiden ikä- tai kohderyhmien kuljetuspalveluita hyödyntäminen

- Kuljetuspalveluiden tarjoamisessa hyödynnetään paljon **samoja palveluntuottajia ja kalustoa** kuin esim. koulukyydeissä ja –kuljetuksissa
 - Koulukuljetusten ja –liikenteen yhteydessä mahdollisuus **hyödyntää koulukuljetuksia ja julkista liikennettä asiointiliikenteenä**
 - Esim. vanhus voi **hypätä** koulukuljetuksen **kyytiin** pientä maksua vastaan tai maksuttomasti tai jopa pyytää kuljetusta/linjastobussia poikkeamaan hänen kauttaan/läheltään
- **Kuljetuksissa monen ikäisiä** ja myös mm. vammaispalvelulain asiakkaita – monet palvelut eivät ole rajattuja vain tietyille ikäryhmille

Järjestetäänkö teillä muita liikkuvia palveluita ikääntyneille?

Muut liikkuvat palvelut ikääntyneille

- **Kirjakassit ja kirjaston kotipalvelu:** kirjoja kuljetettuna suoraan kotiovelle
 - **Kirjasto, kirjastokaverit** (Muurame) ja **vapaaehtoiset** mukana: vanhusten kohtaamista
 - **Yhteistyötä** mm. hyvinvointialueen kotihoidon ja nuorten työpajatoiminnan kanssa
- **Kirjavinkkauksia, mediatyöpajoja, lukuhetki ja kulttuuria** palvelutaloilla ja ikääntyneiden kokoontumispaikoissa
 - Näissäkin vapaaehtoisia mukana – esim. ”lahjoita lukuhetki” –toimintaa
 - **Kulttuuripalveluiden kiertuetoimintaa** (Mikkeli), tanssia, musiikkia, konsertteja orkesterilta, taidelaatikkoja taidemuseolta esim. palvelutaloille
 - Kuunnellaan ikääntyneitä ja mennään sinne ja **tuodaan palveluita sinne, missä he ovat** ja minne heidän on helppo tulla

Muut liikkuvat palvelut ikääntyneille

- **Busseja ja autoja:** kirjastoautot, yhteisöbussi, [senioripaku](#) (Espoo), liikkuva senioripiste, [liikkuva resurssikeskus](#) (Kotikunnas)
 - Kirjastoautoissa mukana kirjojen lisäksi esim. **kulttuurisisältöjä, liikuntavälineitä**, luovan ilmaisun toimintoja
 - Senioripaku harraste- ja liikuntavälineillä **liikunnanohjaajan** kanssa ilman sitoutumista tai ennakoilmoittautumisia
 - Yhteisöbussi kiertää, mm. palveluasumisen yksikön kautta **digituen** ja liikuntavälineiden kanssa
- **Demokratiaa** pyörillä: vaalien aikaan koti- ja laitosäänestämistä, kirjastoautossa **äänestäminen** ja **vaalibussi**
- Kylillä ja haja-asutusalueilla **liikkuvaa ryhmätoimintaa**, esim. alueellisia [liikuntaryhmiä](#) (Turku), [kulttuurikerhoja](#) (Kaarina), kansalaisopistojen kurssitoimintaa

Muut liikkuvat palvelut ikääntyneille

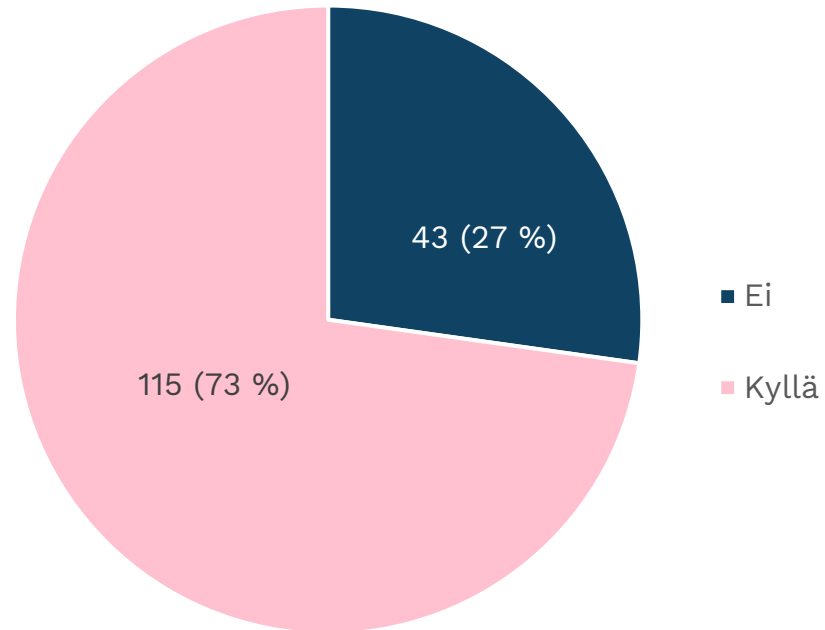
- **Kotiapua** siivoukseen, kauppa-asioihin ja talonmiespalveluihin
- Ohjattuja **retkiä ja vierailuita**: luontokohteet ja liikuntapaikat, esim. uimahallit
- Kotikäyntejä (esim. [Pukkila](#))
 - Liikkuvaa **liikuntaneuvontaa**, liikuntaohjaajan kotikäyntejä (+lainattuja tabletteja, joissa liikuntaharjoitevideoita)
 - **Kulttuuriohjaajien** ja **senioripalveluiden** toimesta (musiikkia, virkistystä, hyvinvointia!)
- **Tupatuki-asumisneuvontaa** (Askola) parantamassa ikäihmisten asumista ja asumisen turvallisuutta ”Kohtaamossa” ja kotona

Liikkuvat palvelut muissa vapaa-aika- ja hyte-palveluissa

Millaisia liikkuvia palveluita järjestetään yleisesti muissa vapaa-aikapalveluissa (nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja kirjastopalvelut) ja hyte-palveluissa?

Järjestettävätkö liikkuvia palveluita muissa vapaa-aika- ja hyte-palveluissa?

Vapaa-aika- ja hyte-palveluiden liikkuvat palvelut: kirjastot

- Kirjaston **kotipalvelu** (hyvin laajasti esiintyvää, mm. [Ähtäri](#)), kirjastokassit ja [kirjasto- ja aineistolaatikot](#) (esim. Espoo)
- **Kirjastoautot** mm. pysäkkeineen kouluilla ja päiväkodeilla
 - Kirjastoautoissa myös teemallisia tapahtumia, [kulttuurisisältöjä](#) (Seinäjoki), liikuntavälineitä, luovan ilmaisun toimintoja
- Kirjaston ja kirjastoautojen **vierailut** ja pisteet kunnan ja yhteistyökumppanien **tapahtumissa**
 - Esim. kirjastoauto esittelee toimintaansa kolmannen sektorin tapahtumassa
- Kirjavinkkaukset ja kirjapiirit **muualla kun kirjastolla**: esim. koulut ja liikuntapaikat (uimahalli)
- Pop-up –kirjastot

Vapaa-aika- ja hyte-palveluiden liikkuvat palvelut: liikunta

- Liikuntaneuvontaa **kotona**, **kirjastoauton** mukana, pt-palvelu **kouluilla**, jalkautuminen **tapahtumiin** ja **palvelutaloihin**
- **Jalkautumista** kylille ja kyläkeskuksiin: erityisliikunnanohjaaja, liikuntaryhmiä, jumppatuokioita
- **Ulkokuntosalien opastusta** eri alueilla
- **Kyläkävelyitä** vapaa-aikapalveluiden jalkautumisella

Vapaa-aika- ja hyte-palveluiden liikkuvat palvelut: nuorisopalvelut

- **Jalkautuvat** nuorisopalvelut
 - Erityis- ja etsivä nuorisotyö, koulunuorisotyö, Walkers-toiminta, [Kamupartio](#)
- Nuorisopalveluita ja -taloja **renkailla**: [puuhapaku](#) (Kemi), [liikkuva nuorisotila Kerbiili](#) (Kerava), [Nuokkis](#) (Ulvila), [nuorisopaku](#) (Jyväskylä), [harrastuspaku](#) (Kirkkonummi)
 - Varhaisnuorista vanhempiin
 - Toiminta- ja pelivälineitä
 - Puhelimitse ja somella **paikalle kutsuttavia**
 - Voi olla **yhteiskäytössä** muiden palveluiden kanssa: senioripaku & harrastuspaku
- **Pop-up** –nuorisotilat, nuorisotoimen kyläillat
- Nuorisopalveluiden **kuljetukset** nuorten työpajatoimintaan (esim. Janakkala, Kankaanpää)
- [Crazy Action](#) –illat: **yhteistä toimintaa** (luistelemaan, kuntosalille, uimaan) ja muiden nuorten kohtaamista, kuntarajat ylittävästi
 - (Kannonkoski + Kivijärvi, Kyyjärvi, Kinnula)

Vapaa-aika- ja hyte-palveluiden liikkuvat palvelut: kulttuuri

- [Taidekaari](#) (Tampere)
- **Kulttuuritapahtumia ja –palveluita** ([esim. näyttelyitä](#), Raahe) kylätaloilla, päiväkodeissa, hoivakodeissa, [\(leikki\)puistoissa](#), haastavissa tilanteissa olevien majoituspaikoissa
- [Puistokonsertteja](#) (Mikkeli)
- [Alueellista kulttuuritoimintaa](#) (Kirkkonummi), tapahtumia **ympäri kuntaa** investoinnein, esim. mobiililavan avulla (Hankasalmi)

Muut vapaa-aika- ja hyte-palveluiden liikkuvat palvelut

- **Kuljetuspalveluita**
 - Kunnan tapahtumiin, liikuntapaikkoihin (erit. uimahallit ja kylpylät)
 - Kutsubussipalvelut
- **Yhteisöbussi** (Lempäälä)
 - Tarinankeruukierros kyläprojektia varten, trubaduuri, lasten kulttuuripysäkit, kehonkoostumusmittauksia, kunnanjohtajan yhteisöbussikierros, hyvinvointialueen Lähitori mukana, liikkuva nuorisotila, palvelukäytävän digitukikierros
- **Kaupunginosa-/asuinaluetapaamiset** (Heinola)
- **Puistoruokailut** (Raahe)
- Kansalaisopiston **kurssit** eri kylillä
- **Ruokakassien toimittamista** kauppojen ylijäämäkeräyksellä (Kankaanpää)

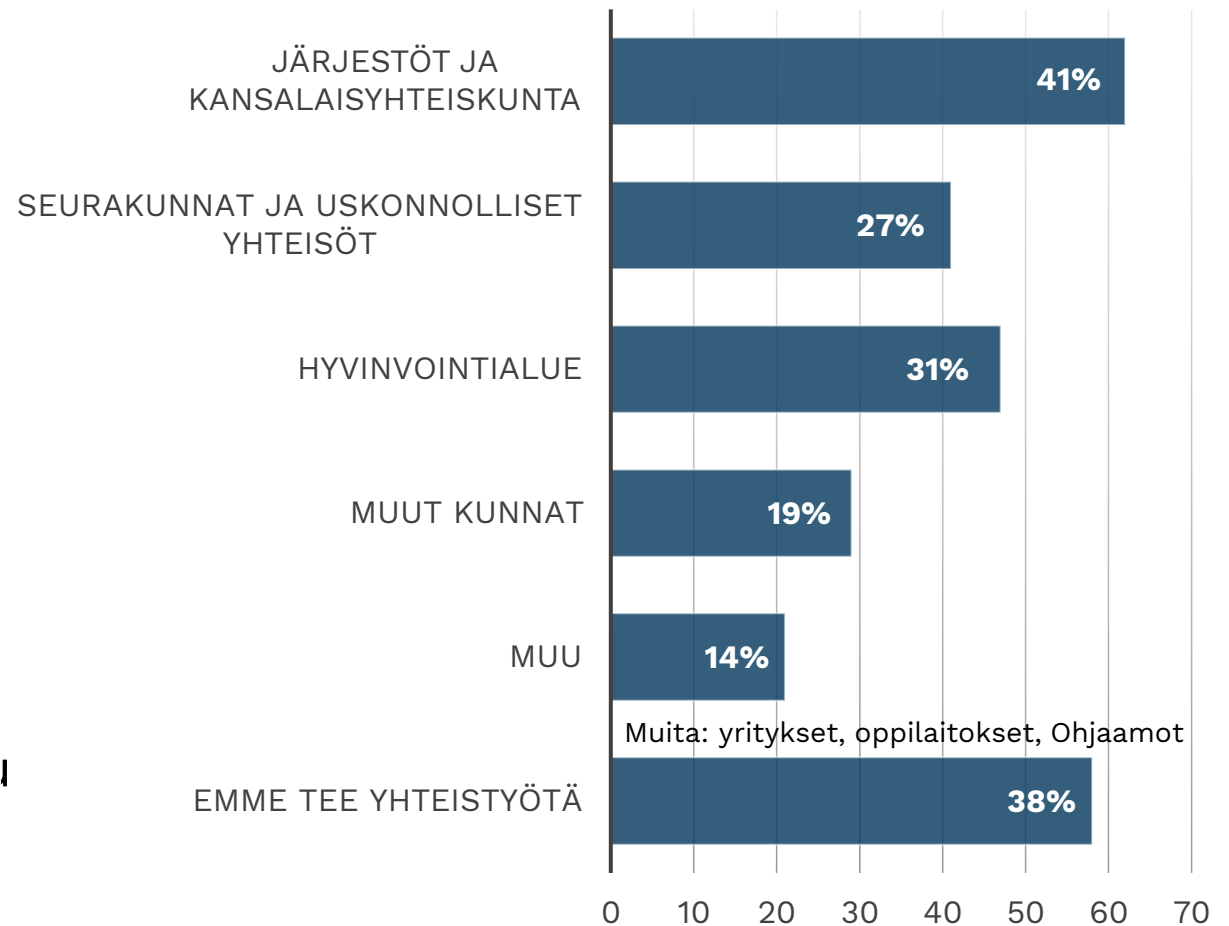

Yhteistyö, kielet ja maahanmuuttajat

Millaista yhteistyötä liikkuvissa palveluissa tehdään, millä kielillä palveluita järjestetään ja onko maahanmuuttajat huomioitu palveluissa?

Tehtävä yhteistyö liikkuvissa palveluissa

- Suurin osa vastaajista (152) tekee yhteistyötä liikkuvissa palveluissa
 - Yhteistyötä ei tee vain noin 38%
- Merkittävin yhteistyökumppani palveluissa on **kansalaisyhteiskunta:** järjestöt ja yhdistykset
 - Vastauksissa läpi kyselyn nousee esiin aktiiviset paikalliset yhdistykset ja vapaaehtoiset, esim. Suomen Punainen Risti
- Toinen merkittävä yhteistyökumppani **hyvinvointialueet**, joiden kanssa jatkettu toimintoja hva-uudistuksenkin jälkeen

Miksi yhteistyötä tehdään? Mitkä ovat sen juuret?

- Kunnissa vahva tahtotila edistää kuntalaisten hyvinvointia ja yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa
 - Yhteistyö saa usein alkunsa **kuntalaisten tarpeista ja toiveista**
- Yhteistyöllä haetaan resursseja **vähäisiin ja supistuviin resursseihin**, vähäiseen populaatioon ja nuorten määrään, pitkiin välimatkoihin ja olemattomaan julkiseen liikenteeseen
 - Resurssit halutaan käyttää tehokkaasti ja tämä voi olla osa kunnan strategiaakin yms.
 - **Yhteistyö mahdollistaa** palveluita pieniinkin kuntiin ja haastaviin ympäristöihin
- Yhteistyön tekemiseen on monessa paikkaa **pitkät perinteet** – monien kymmenien vuosien toimintatavat, suhteet ja verkostot yhteisöissä
- Pienten kuntien **yhteisöllisyys** ja **pienet piirit** helpottavat yhteistyön ideointia ja aloittamista – kun ”**kaikki tuntevat kaikki**”, on yhteistyökumppanit helppo löytää
 - Myös vaikuttamistoimielimet mainitaan hyvinä ideointikumppaneina/-tahoina

Miksi yhteistyötä tehdään? Mitkä ovat sen juuret?

- Yhteistyön käynnistäjänä mm. **hankkeet, organisaatiomuutokset**, kuten hyvinvointialueuudistus, ja **kyselyt** sidosryhmille kehittämistoimista
- Kunnan **tavoitteet**, kuten syrjäytymisen ehkäisy, ikäihmisten tai kirjaston palveluiden kehittäminen, ajaa yhteistyöhön
- Jossain myös **saatu raha** saaduista **avustuksista** tai jopa perintövaroista esim. kirjastoautojen hankkimiseen
- Aktiiviset paikalliset **yhdistykset** usein avainasemassa
 - Aktiiviset senioriyhdistykset mainitaan kantamassa huolta liikkuvista palveluista
 - Yhdistyksien mukanaolon mainitaan edesauttavan uusien toimintamallien juurtumista
- Yhteistyössä aloitteen tekijöinä usein **kunnat itse** kuntien välisessä yhteistyössä

Yhteistyön muodot ja luonne

- **Tapahtumiin** osallistuminen ja järjestäminen
 - Jalkautuminen kolmannen sektorin tapahtumiin ja niiden järjestäminen yhdessä
- **Ruoka- ja vaatekeräyksiä** seurakuntien kanssa
- [VESA –toimintaa Hyte ry:n kanssa](#) (Länsi-Uusimaa)
 - Vapaaehtoisten apua vähintään 65-vuotiaille yksinäisille ikäihmisille
- Kulttuuri- ja liikuntatoimintaa yhdessä **yhdistysten kanssa**
 - Esim. keskustaan ja kyliin jalkautuva kesätaiteilija
- **Osto- ja vuokrapalvelut**
 - Kunnat vuokraa **tiloja** yhteistyötahoilta ja toisinpäin
 - Yhdistykset saavat joskus yhteistyönä maksutta kunnan tiloja käyttöön
 - Kuljetuspalvelut ostopalveluina yrityksiltä
- Kunnan avustukset ja tilat (kylä)yhdistyksille **alueellisen toiminnan** järjestämiseen
- Kirjaston **kotipalvelu tai kulttuurikassi** kotihoidon asiakkaille yhteistyössä

Yhteistyön muodot ja luonne

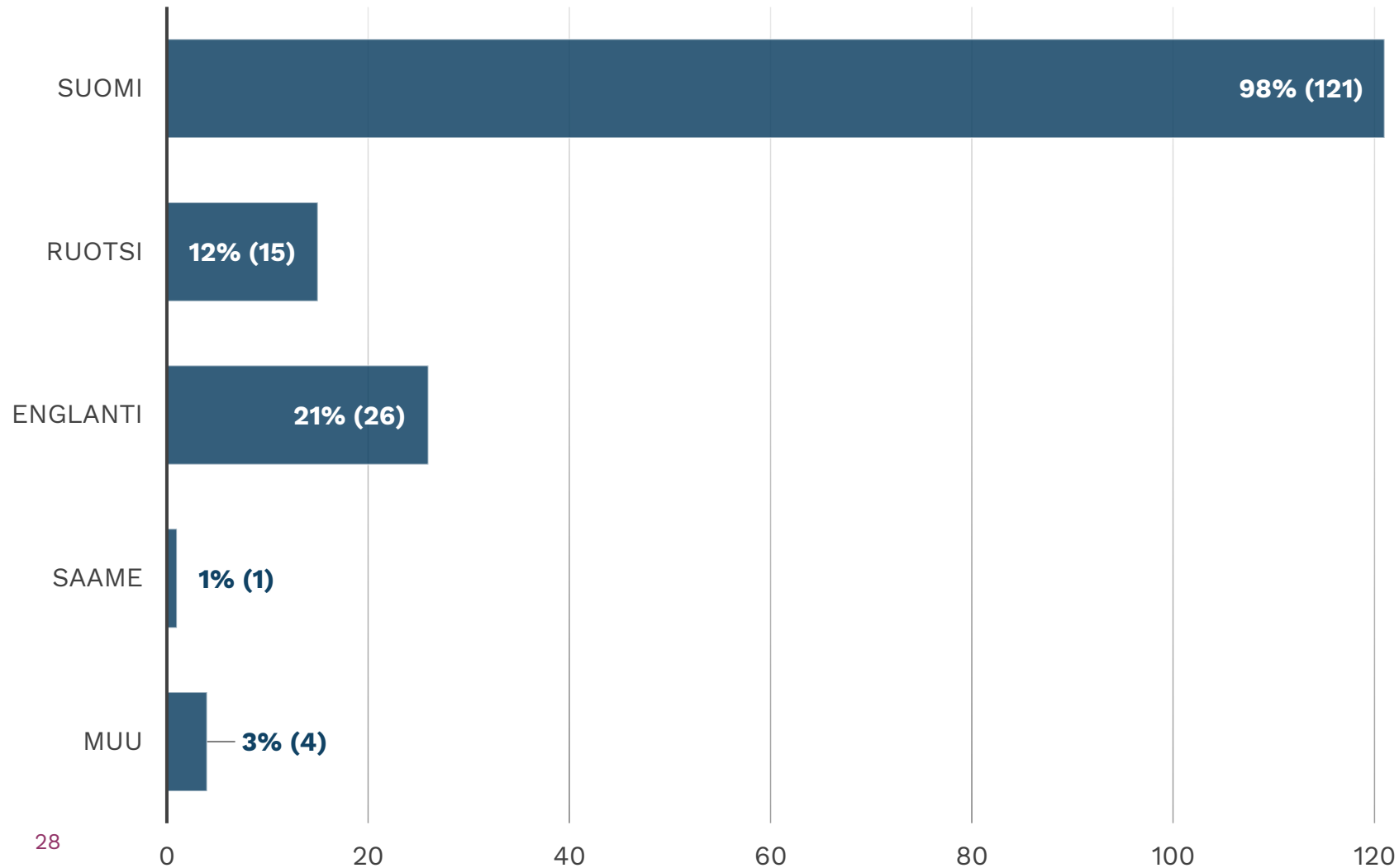
- Kunnalla yhteistyötahona rooli **tiedottajana** ja palveluiden **mainostamisessa**
 - Esim. hyvinvointialueen liikkuvien palveluiden mainostaminen
- Kuntien **yhteinen kirjastoauto**
 - Mukana järjestöjä, seurakunta ja asiointipisteen palvelut, ml. Kela
 - Jalkautuu myös yhdistysten/muiden toimijoiden tapahtumiin ja kirjastoauton voi varata omaan tilaisuuteen
 - Jopa 12 kunnan kirjastoautokimppa
- Yhteinen **palvelubussi/senioripaku** hyvinvointialueen tai yhdistyksen kanssa
 - Esim. Lahdessa [senioripiste](#) yhteistyössä Lahden lähimmäispalvelu ry:n kanssa
- **Liikuntaneuvontaa** monen kunnan yhteistyönä ja hyvinvointialueen kanssa yhteisymmärryksessä
 - Liikuntaneuvonta saadaan kirjattua potilastietojärjestelmiin

Yhteistyön muodot ja luonne

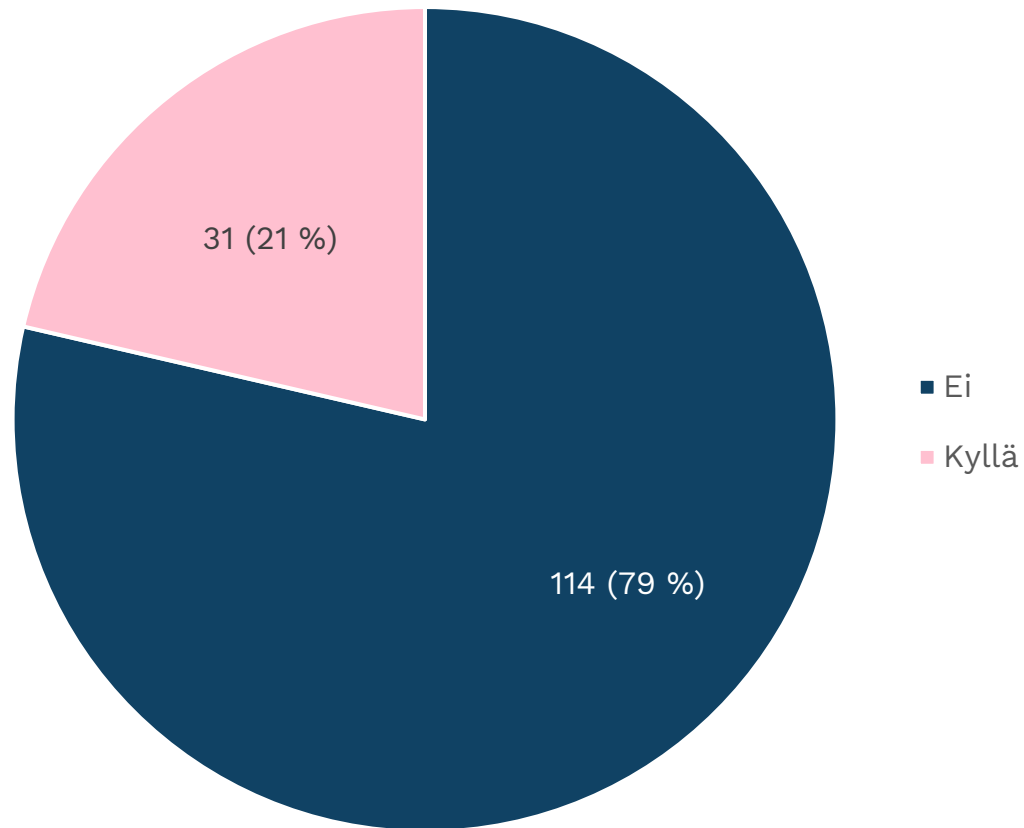

- Hyvinvointiryhmiä yhteistyössä eri paikoissa ja eri kohderyhmille
 - **Senioreiden** hyvinvointiryhmä hyvinvointialueen kanssa
 - Seurakunnan kanssa **hyvinvointi-iltoja** ympäri kuntaa
- **Kävelyryhmiä** senioriyhdistysten kanssa
 - Myös **vapaaehtoisten järjestämiä** liikunta- ja **digiryhmiä** ikäihmisille
- Liikkuvia nuorisopalveluita seurakuntien ja yhdistysten (esim. Aseman lapset ry) kanssa
- Kyläpäiviä ja **avoimia kokouksia** kylillä
- Järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa senioritalon **ruokatreffejä**
- Yhdistyksillä **ystävätoimintaa** maahanmuuttajille

Palveluiden järjestämiskielet

Onko liikkuvissa palveluissa huomioitu erityisesti maahanmuuttajat jollain tavoin?

Miten maahanmuuttajat on huomioitu palveluissa?

- **Kielellisestä ja viestinnällisestä näkökulmasta**
 - Lisätty viestintää **englanniksi** ja **selkokielisesti**, myös ukrainaksi
 - Otetaan huomioon **tarvittavat/haluttu kieli** palveluissa
 - Erityisesti kouluissa huomioitavia kielelliset asiat
 - **Kielikahvilatoimintaa** SPR:ltä
- **Ukrainalaisille** omia harrastusryhmä harrastamisen Suomen mallin kautta
- **Yhteistyötä** maahanmuuttajien kanssa työskentelevien kanssa (vastaanottokeskukset, koulutuksia ja kotoutumista toteuttavat tahot)
- Palveluiden **markkinointi** maahanmuuttajille
 - **Seuratoimintaan** kannustaminen, **kirjastoautojen** mainostaminen, **tulkkausmahdollisuus** puhelimitse

Miten maahanmuuttajat on huomioitu palveluissa?

- **Kotoutumispalvelut**
 - Kotoutumispalveluiden keskittämien yhdelle kunnalle
 - Kotouttamis- ja hyte-palveluiden sijoittaminen **saman toimialan alaisuuteen** sujuvoittamaan toimintaa, kun kunnasta 20% on muunkielisiä (Kaskinen)
- Nuorisoyhteistyössä, jalkautumisessa ja tapahtumissa
- Iäkkäiden ukrainalaisten tunnistaminen ja **huomioiminen joukkona**
- Kirjastoautoissa
 - Mukana **vieraskielistä sisältöä**
 - Kirjastoauto pysähtyy maahanmuuttajien koulutusta järjestävän yksikön luona
- Ensimmäisen vuoden ajan uusille asukkaille, ml. Maahanmuuttajille, **ilmainen julkinen liikenne**
- ”Taide-esitykset eivät tarvitse kielitaitoa”

Yleisesti tuloksista

- Kunnissa toteutetaan **laajasti monipuolisia ja innovatiivisia liikkuvia palveluita** erilaisten ryhmien ja kuntalaisten elämän edellytysten turvaamiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi
- Liikkuvia palveluita on monenlaisista, mutta hyvinä käytänteinä toistuu erilaiset **monikäyttöiset ja -muotoiset liikkuvat yksiköt** (kirjastoautot, yhteisöbussit, senioripakut, liikkuva nuorisotyö) ja **kotiin tuotavat palvelut** (kohtaamiset ja kirjastokassit) sekä **jalkautuminen ja toiminnan järjestäminen ympäri kuntaa**
- Haja-asutusalueilla ja pienissä kunnissa korostuu kyläyhteisöjen ja kylien merkitys, joka on otettu huomioon palveluissa
 - Pitkiä välimatkoja pystytään kuromaan mm. joustavilla kuljetuspalveluilla
- **Väestön monimuotoistuminen** näkyy erityisesti viestinnässä **englanninkielisen viestinnän lisääntymisessä**

Lisätiedot ja haastattelupyynnöt

Maria Salenius

hyvinvointiasioiden johtaja

puh. +358 50 561 0466

maria.salenius@kuntaliitto.fi

Susanna Huovinen

varatoimitusjohtaja

puh. +358 50 432 0731

susanna.huovinen@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet